

[Miljøministeren.]

fulgt op af et lovforslag. Da der er tale om en særlig lovgivning om kemiske stoffer, har beslutningen om miljøbeskyttelseslovens revision ikke sammenhæng hermed.

Af *Svend Andersen* (Rosk. a.) (FP) til forsvarsministeren (15/9 77):

»Ministeren bedes oplyse, hvor mange penge det koster danske skatteydere at invitere vores potentielle fjende til beluring af vores forsvar, hvilken bevillingsmæssig hjemmel man har til at bruge disse penge, og på hvilken konto i finansloven disse udgifter bliver posteret?«

(Spm. nr. 551).

Begrundelse.

Ifølge *Berlingske Tidende* den 13. september fremgår det, at forsvars- og udenrigsministeriet har inviteret repræsentanter for den potentielle fjende – Sovjetunionen og Polen – til at overvære en NATO-øvelse på dansk grund.

Forsvarsminister *Orla Møllers* svar (21/9 77):

Slutakten fra Sikkerheds- og Samarbejds-konferencen i Helsingfors, som Danmark sammen med 34 andre stater underskrev den 1. august 1975, indeholder bl. a. aftaler om visse tillidsskabende foranstaltninger, som de deltagende lande er enige om vil bidrage til at øge stabiliteten og sikkerheden i Europa. Blandt andet er det aftalt, at de deltagende stater vil indbyde andre deltagende stater til at sende observatører til militære manøvrer.

Jeg kan i fortsættelse heraf oplyse, at Danmark i et antal tilfælde har modtaget sådanne indbydelser, således bl. a. fra Vesttyskland, Polen, Norge, Sverige og Jugoslavien, samt at danske observatører bl. a. har overværet militære manøvrer i Norge og Polen i september 1976 og i Sverige i marts 1977.

Omfanget og karakteren af NATO-øvelsen *Arrow Express 77* var efter såvel udenrigsministeriets som forsvarsministeriets opfattelse således, at det fandtes naturligt og rigtigt, at Danmark notificerede denne manøvre over for de øvrige deltagende stater samt indbød et begrænset antal stater til at sende observatører.

I alt er ni lande – Jugoslavien, Norge, Polen, Rumænien, Sovjetunionen, Sverige, USA, Vesttyskland og Østrig – blevet indbudt til at sende

en til to observatører. Seks af disse lande – Norge, Polen, Sovjetunionen, Sverige, USA og Vesttyskland – har accepteret indbydelsen og deltager med i alt 10 observatører i det fastlagte besøgsprogram i dagene 18.–20. september 1977.

De direkte omkostninger til indkvartering, transport og forplejning ved arrangementets gennemførelse andrager ca. 35.000 kr.

I overensstemmelse med gældende konteringsbestemmelser vil samtlige udgifter til observatørernes ophold her i landet blive afholdt af forsvarsdepartementets repræsentationskonto, medens udgifterne ved det ledsagende danske officerspersonels deltagelse vil blive afholdt af de hertil svarende udgiftskonti under forsvarskommandoens driftsbudget.

Den fornødne hjemmel er indeholdt i de bevillinger, der er stillet til forsvarsministeriets rådighed under finanslovens § 22. Der er herunder bl. a. medtaget de driftsudgifter, der medgår til forsvarets øvelsesaktivitet, herunder kutymemæssige udgifter i forbindelse med øvelsernes overværelse af repræsentanter for andre nationer.

Jeg vil understrege, at hensigten med udvekslingen af observatører selvsagt ikke har været at åbne mulighed for en orienteringsvirksomhed, der kan karakteriseres med de af spørgeren benyttede ord »beluring af vores forsvar«. Dette følger også af slutaktens ordlyd, som overlader det til værtslandet at tilrettelægge og gennemføre observatørernes deltagelse i pågældende manøvre.

Begrundelsen for slutaktens bestemmelse om udveksling af observatører har været en overbevisning om, at sådanne besøg kan bidrage til at styrke den indbyrdes tillid til landenes fredsige hensigter og således virke befordrende for afspænding.

Jeg anser det også i denne forbindelse for vigtigt, at sådanne observatørbesøg giver lejlighed til at demonstrere dansk forsvars rent defensive formål. De midler, der anvendes til dette formål, er efter min mening givet godt ud.

Af *Ib Christensen* (DR) til udenrigsministeren (15/9 77):

»Vil ministeren tage initiativ til, at dokumenter af en art, der normalt ville være underkastet den danske offentlighedslov, kan offent-